

راهبان قلندر و سنت مقدس در یوزگی

علی فرح بخش

پدیده‌ای نوظهور قلمداد کرد که راهبان بودایی و یا خود بودا متکرران آن باشند. در این راستا ذکر مختصر شرحی پیرامون ساختار شمسی جامعه و جغرافیای هند و وضعیت معیشتی مردمان در زمان بودا و پیش از آن به درک فرایند در یوزگی بوداییان کمک خواهد کرد.

امروزه کهن‌ترین تمدن شناخته شده‌ی هند از دیدگاه تاریخی تمدن دره سند است. در این دوره که تاریخ آغاز آن را حدوداً دو هزار و پانصد سال پیش از بودا می‌دانند، وضعیت معیشتی مردم در وهله نخست بر پایه‌ی کشاورزی استوار بود.

در کنار آن کشت پنبه و نگهداری حیوانات اهلی و نیز فاکتور سنگهای خارجی از طریق مرزهای خاکی و آبی صورت می‌گرفت. مردمان در آن دوران به صنعت استفاده از فلزات و کانی‌ها آشنا بوده و دارای فرهنگ شهری و نسبتاً پیشرفته بودند.

در قرن ششم قبل از میلاد و به هنگام تولد بودا، دشت گنگ مرکز مهم تمدن هند بود و کار و بازرگانی در شمال هند بسیار پر رونق بود. بیشترین بخش دشت گنگ پوشیده از جنگل بوده و از این رو زمین برای تیر تراشی فراوان و در نتیجه خاک، بکر بسیار و برای برداشت محصول خیلی مناسب بود. به گفته‌ی لینگ، «صنعت منطقه‌ای به تیر تراشی بودایی به نسبت کم بود و جای کافی برای همه بود. خواه خواسته باشند که غلات گوناگون در آن کشت کنند و خواه بخواهند از چنان بکشد و گوشه گردنی پیشه کنند».

آنچه از گزارش‌های تاریخی از این دست برداشت می‌شود آن است که در زمان بودا و پیش از آن، گوشه نشینی و حرکت گزینی کم‌عمول بوده و گویا محصولات به دست آمده از کشت زراعت نیز بازارهای محدودی

یکی از مباحث و مسائل حاشیه‌ای و بحث برانگیز در آیین بودا، مبحث در یوزگی یا گدایی راهبان آیین بوداست. امروزه در گروهی از معابد بودایی در سرتاسر جهان، راهبان بسیاری به تحصیل علوم بودایی و زندگی رهروی اشتغال دارند. در این میان رهروان دوره گرد و بی خانمانی نیز وجود دارند که از راه در یوزگی، معاش خود را تهیه می‌کنند.

گروه اول یا راهبان معابد نیز علاوه بر دریافت کمک های خارجی که از سوی مردم عادی و یا گروهها صورت می‌گیرد، گاه به صورت خود محور به درآمدزایی اشتغال دارند. عمده فعالیت جانبی معابد در گذشته و حتی امروز بزرگتری بوده و هست، هر چند که در همه‌ی معابد عمومیت چندانی ندارد.

آنچه در دهه های اخیر باعث شگفتیست، حضور راهبان بودایی در بازارهای اقتصادی است که با دانش پژوهی راهبان در این راستا و استفاده از شبکه جهانی اینترنت همراه شده و در آمدهای حاصله از این بازار کار نوین، جهت استفاده در امور معبد به صندوق مالی دیر تعلق می‌گیرد.

هر چند که گروه معدودی از معابد بودایی به روشهای درآمدزایی نوین روی آورده اند، اما بسیاری از معابد هنوز از کمک ها و صدقات خارج از دیر امرار معاش می‌کنند. در این راستا، گروهی بر این باورند که در یوزگی رهروان بودایی، اختلالیست در نظام اجتماعی و اقتصادی جامعه که رهروان را به سوی زالومسلکی سوق می‌دهد.

برای بررسی ساختار و عوامل در یوزگی راهبان بودایی، بین شناسی تاریخی و جغرافیایی آیین لازم می‌نماید. آنچه مسلم است، پیش از ظهور بودا در هند، زندگی مرتاضانه و بی خانمانی در آن سرزمین پدیده‌ای معمول بوده و لذا در یوزگی راهبان بودایی در زمان بودا و پس از آن را نمی‌توان

اگر چنین گزارش‌هایی را اغراق آمیز قلمداد کنیم باز دو نکته قابل توجه است. نخست آنکه وضعیت معیشتی مردمان ناحیه، اگر بسیار عالی نبوده اما بسیار نابسامان و فلاکت بار نیز نبوده است. دوم آنکه زندگی ریاضت گونه و گوشه‌نشینی، علاوه بر اینکه از آرمان‌های مذهبی آن دوران بوده، امری مقدس محسوب شده و نیز اختلالی در وضعیت معیشتی جامعه ایجاد نمی‌کرده است. علاوه بر آن آنچه در این میان جالب توجه می‌نماید، روش زندگی رهبانان و مرتاضان است. با بررسی گزارش‌های تاریخی مربوط به دوران شش‌ساله ریاضت بودا که با همراهی پنج مرتاض همراه وی صورت پذیرفته می‌توان به وضعیت معیشتی آنان توجه کرد. نخست آنکه گوشه‌نشینیان علاوه بر عدم مالکیت هیچ نوع وسیله و دارایی، تمرینات مرتاضانه‌ای را به مرحله عمل می‌کشاندند که در آن تغذیه بسیار کم و با فواصل زمانی بسیار طولانی صورت می‌گرفت.

دومین نکته آن است که مرتاضان بیشتر از محصولات جنگلی و طبیعی در راستای تغذیه‌ی بسیار مختصر خود استفاده می‌کردند. پس از آنکه بودا به دوران ریاضت شش‌ساله‌ی خود پایان داد و راه فیهانه را دریافت، فصل جدیدی از زندگی وی رقم خورد که تا پایان عمرش ادامه یافت. این دوران با سفرهای بسیار بودا به اقصی نقاط هند شکل گرفت. در این دوره‌ی زمانی که حدود چهل سال ادامه یافت، بودا به صورت یک قدیس با یک ردای زرد رنگ و تنها دارایی اش که یک کاسه‌ی دريوزي بود، به سفر و گسترش پیامش پرداخت.

در این دوران وی شاگردان بسیاری را به سوی خود جلب کرد و این جماعت که گاه وی را در سفرهایش همراهی می‌کردند شکل آغازین سَنگه ۲ یا انجمن بوداییان را بوجود آوردند. البته استفاده از واژه‌ی انجمن بوداییان در این مقطع زمانی، شاید نادرست باشد و بهتر است آن را جماعت پیروان بودا نامید. در این میان و مدتی پس از آن، سنگه از نظر مالی از سوی بازرگانان تروتمندی حمایت می‌شد که به برچیده شدن نظام کاست برهمنی معتقد بودند.

علاوه بر آن گروهی از شاگردان بودا که زندگی رهبروی را برگزیده بودند همچون خود بودا با یک ردا و یک کاسه‌ی دريوزي با وی همگام شدند و معاش خود را از راه صدقات مردم و با گروه‌های حامی دریافت می‌کردند. در این میان نکته‌ای لازم به ذکر است، صدقات و خیرات داده شده به رهبانان تنها مواد غذایی و خوراک و بعضاً ردا را شامل می‌شد و رهبانان از پذیرش پیشکشهای نقدی و ... امتناع می‌کردند.

پیروان بودا به دو گروه عمده تقسیم شدند. گروه نخست که زندگی رهبانی را پیش گرفته بودند جزئی از سنگه محسوب می‌شدند. اینان زندگی معمولی را ترک گفته و از داد و ستد و امور مشابه منع می‌شدند و مقررات بسیار منظمی را می‌پذیرفتند. دومین گروه که به تعالیم بودا اعتقاد می‌آوردند اما ترک خانمان نکرده و زندگی معمولی را پیش می‌گرفتند به پیش‌نشینان شهرت یافتند. اینان نیز قوانین خاص خود را داشته و موظف بودند از طریق روشهای درست به کسب معاش بپردازند.

این بودا دارای سه رکن اساسی است: یعنی بودا، آیین ۳ و انجمن. از این رو پیش‌نشینان موظف بودند مراتب احترام و کمک‌های خود را به سنگه یا انجمن تقدیم نمایند. به پیشکشهای آهدایی از سوی پیش‌نشینان به راهبان سنگه، دانا گفته می‌شد که بودا بسیار بر آن تأکید داشت. در خطابه‌ای از بودا ذکر شده است که وی بخشش معرفت درونی و آگاهی آیینی را بسیار والاتر و ارزشمندتر از صدقات می‌دانست. در این راستا ذکر داستانی از بودا در فهم این نکته موثر است. (لازم به ذکر است که این داستان ممکن است صرفاً یک افسانه باشد). روزی به بودا به هنگام دريوزي باسادی غذا دادند با این استدلال که هر که زمین را شخم

می‌زند می‌تواند طالب غذا باشد. استاد در آنجا دست راستش را بر خاک نهاد تا خاک را گواه بطلبد که آموزگار روحانی نیز حق زیستن دارد. بعد پیشکش می‌را که به او دادند پذیرفته.

امروزه تصاویر و نقاشی‌هایی را می‌توان شناسایی کرد که این داستان را تداعی می‌کنند. در این تصاویر بودا در حالی که به صورت نشسته کاسه‌ای را در دست چپ دارد، با دست راستش زمین را لمس می‌کند. البته لازم به یاد آوری است که مشابه همین تصاویر نیز مشهود است و آن مربوط به زمانی است که بودا به بیماری رسید و زمین را گواهی بر بیماری خود اعلام کرد. در تصاویر و نقاشی‌هایی که مربوط به بیداری بودا است در دست چپ بودا کاسه‌ی دريوزي وجود ندارد. در نقاشی‌های مربوط دیگرى نیز که تحت عنوان بودا و دوشیزه شهرت یافته، بودا در حالی نشسته در زیر درخت نمایان است که دختر باکره‌ای در حال پیشکش کردن خوراک به وی است.

این نقاشی دو نکته‌ی عمومی را در بر دارد. نخست آنکه اهدا کننده‌ی خیرات به سوی بودا آمده و در حالی متواضع گونه پیشکش را اهدا می‌کند و دومین نکته معرفت گذر بودا از شهوات و امیال نفسانی است و اینکه بر خورد با یک دوشیزه‌ی باکره نیز هیچ گونه خللی در ذهنیت بودا ایجاد نمی‌کند.

با بررسی گزارش‌هایی تاریخی و آیینی دوران زندگی بودا، نخستین نکته‌ی مهمی که پیرامون دريوزي راهبان می‌توان برداشت کرد این است که کمک به راهبان و سنگه از سوی پیش‌نشینان وظیفه‌ای آیینی بوده که از سوی پیروان بودا لازم الاجرا می‌نموده و افرادی که به این بودا می‌گرویدند، باید بنا بر قوانین آیینی به سنگه و راهبان پیشکش‌هایی غذایی اهدا می‌نمودند و این امر نیز می‌بایست با احترام و تواضع از سوی پیش‌نشینان صورت می‌گرفت. زیرا از دیدگاه بودا معرفت و آموزه‌هایی که رهبانان به پیش‌نشینان اهدا می‌کردند بسیار پر بارتر و گرانیهتر از پیشکش‌های غذایی پیش‌نشینان به سنگه بود.

پس از مرگ بودا، رهبانان آیین همچون گذشته به زندگی رهبروی اشتغال داشتند. البته پس از گذشت سال‌ها انجمن‌های بودایی شکل گرفت و انسجام یافت. دوران پادشاهی اشوکا (۲۷۲ تا ۲۳۲ ق. م) در هند به اوج‌گیری و رواج آیین بودا انجامید. در این دوران، آیین بودا با حمایت‌های دولتی، پیشرفت‌های بسیاری کرد و رهبانان آیین در سایه‌ی دولت، زندگی رهبانی آینه‌ای را داشتند. پس از دوران اشوکا، آیین بودا در هند هر چند آیینی شناخته شده بود اما رو به زوال رفت.

در اوایل قرن اول میلادی، آیین بودا به چین راه یافت و متعاقباً آن رهبانان بودایی بسیاری به چین مهاجرت کردند و در این میان چینان علاقمند نیز به سلک رهبانان پیوستند.

زندگی رهبروی به سنگ و سیاق بودایی آن در چین انجمن مورد پذیرش چینیان نبود. این امر دو دلیل عمده داشت: نخست آنکه چینیان بیشتر به آیین‌های تیاوش و نکوداشت در گذشتگان و نیکان پایبند بودند. این درحالی بود که رهبانان بودایی اجازه‌ی ازدواج نداشتند و چون نسلی از ایشان بر جای نمی‌ماند لذا آیین‌های نکوداشت نیکان در مورد آنان خدشه دار می‌شد و این با ذهنیت چینیان سازگار نبود.

دومین نکته آن بود که چینیان مردمانی بسیار اهل عمل و پر تلاش بودند. برای آنان در خواست رهبوانی که از هند آمده و بدون انجام هیچ کار عملی، تقاضای خوراک داشتند نکته‌ی قابل هضمی نبود.

اما با این حال یکی از نکات موفقیت آیین بودا در چین ورود این مکتب به دربار بود. چینیان پس از گذر زمان رفته رفته به آیین بودا سوق یافتند و البته آن را با سبک و سیاق ذهنی و اجتماعی خود تفسیر دادند. در این میان رهبانان بودایی به کار مشغول شدند. خوله ترجمه‌ی

متون بودایی و کار در امور بائگانی و سازمانی در دستگاہهای دولتی و خواه کارهای معمولی چون برزگری و دلمباری.

در سال ۵۵۲ میلادی نیز آیین بودا به ژاپن راه یافت. هر چند که ژاپنی‌ها آیین بودا را دیر پذیرفتند اما آیین بودا به مرور در تار و پود اندیشه‌ی ژاپنی نفوذ کرد. دیرهای بودایی به مرور شکل گرفت و رهروان بسیاری به سلک راهبان پیوستند. آنچه از گزارش‌های تاریخی و شواهد امر می‌توان استنباط کرد این است که ژاپنی‌ها آنچنان مخالفی با دربوژی راهبان بودایی نداشتند. شاید علت این امر آنست که راهبان بودایی ژاپن تحت تأثیر آیین بودای چینی، به مشاغلی اشتغال داشتند. همچنین معابد بودایی در بسیاری مواقع از حمایت دولت برخوردار بودند تا آنجا که حتی در دوره‌ای از تاریخ ژاپن، معابد بودایی به مراکز نظارت بر مناطق مستقر در آن تبدیل شده و درآمد‌های کلانی داشتند. ساخت معابد بسیار با شکوه بودایی در ژاپن تأکیدی بر این نکته است گویی که مشابه این وضعیت را می‌توان در دیگر کشورهای مجاور نیز رویت کرد.

یا نگاهی اجمالی به تاریخ آیین بودا و بعضاً جغرافیای فلسفی این آیین می‌توان به دستاوردهایی در زمینه‌ی بن‌شناسی دربوژی راهبان بودایی توجه داشت.

اولین نکته آن است که بنسرت اجتماعی و جغرافیایی که آیین بودا در آن شکل گرفت برای دربوژی و زندگی رهروی مناسب بود. علاوه بر آن در جامعه‌ی مذکور، زندگی گوشه نشینی به تنها در حکم ارتداد نبود بلکه امری مقدس محسوب می‌شد.

نومین مسئله‌ی بسیار حائز اهمیت در مورد دربوژی راهبان بودایی، ارکانی ست که بودا برای جامعه‌ی پیش‌نشینان و پیروان آیین بنا نهاد که طبق آن، جامعه‌ی بوداییان غیر روحانی موظف بودند به اعطای بیشکشی‌هایی به سنگه همت گزارند. این امر را شاید بتوان مهم‌ترین عامل پابرجایی سنگه تا امروز قلمداد کرد.

سومین نکته آن است که راهبان بودایی صرفاً به دربوژی نمی پرداختند و در کنار آن علاوه بر انجام امور متعارف معبد، به کارهایی می پرداختند که اگر چه درآمد زا نبود اما بخشی از احتیاجات روزمره را بر طرف می ساخت، مانند کشاورزی در زمین‌های مجاور معبد و ...

چهارمین مسئله‌ی قابل توجه پیرامون رهروان بودایی در طول تاریخ و در زمان حال آن است که رهروان بودایی به استثنای چند لوازم شخصی و ردا، دارایی دیگری نداشتند و نیز آنان موظف بودند تا مقررات بسیار سخت رهروی را نیز به وادی عمل کشانند.

پرهیز از پرخوری و استفاده نکردن از ابزار رفاه آور از قبیل عطر، تخت نرم و ... از جمله این قوانین بود. لذا دربوژی رهروان بودایی، حتی اگر به صورتی معتد و ملایم اجرا می شد، تنها یک یا دو بار در روز صورت می گرفت و آنهم با پیر شدن کاسه‌ی رهرو از غذا به پایان می رسید.

پنجمین نکته آن است که رهروان همواره از دریافت پول نقد به عنوان پیش کش خودداری می کردند، هر چند که معابد چنین پیش کش‌هایی را می پذیرفتند. البته امروزه کمک تقدی به راهبان بودایی گاه مشاهده می شود و به امری عادی بدل گشته. اما بنا بر سنت‌های بودایی بیشکشی‌ها تنها باید به صورت مواد غذایی اهدا شود.

ششمین مورد اشاره به این نکته است که در آیین بودا شخص بخشندگی خیرات باید سراسگزار باشد و دریافت کننده نیز باید با حسی از احترام و یکسانندی صدقه را دریافت نماید.

این امر شاید برای بسیاری غیر معمول به نظر رسد، مشاهده‌ی بوداییانی که در مقابل رهروان بودایی زانو زده و پیش کش‌های خود را به آنان تقدیم می کنند برای بسیاری غیر متعارف می نماید. اما در آیین بودا این بخشندگی است که باید سراسگزار باشد.

هفتمین نکته‌ی قابل توجه آن است که در آیین بودا، اعطای صدقه به راهبان به نوعی ثواب محسوب شده و البته بازتاب این ثواب در آیین‌های مختلف، متفاوت است. اما عمومی‌ترین آن زایش مجدد در کالبدی بهتر و والامقام تر در تولدهای بعدی ست و نیز کمک به نزدیکی به نیروانا یا مقصد نهایی بوداییان. از این رو بوداییان پیش نشین برای داشتن زندگی دنیوی بهتر و نیز خجسته تر کردن تولد بعدی خود به اعطای پیش کش و نیز کمک به امور دیرهای بودایی همت بسیار می گمارند.

تا این مقطع از بحث بیشتر به بن‌شناسی و پیشینه دربوژی در آیین بودا پرداختیم. اما سوالی که اکنون مطرح می شود این است که آیا دربوژی راهبان بودایی در دوران معاصر از دیدگاه جامعه‌شناسی، اقتصادی، مذهبی و روانشناسی امری قابل قبول و موجه است یا نه؟ و یا می‌توان دربوژی راهبان بودایی را در مباحث آسیب‌شناسی اجتماعی مورد بررسی قرار داد؟

آنچه مسلم است پاسخ‌های متفاوت و در عین حال موجه را می‌توان در قبال این سوال‌ها ارائه داد که از ایشخورهای گوناگون سیاسی، مذهبی و جامعه‌شناسی تقدیه شده و تراوش خواهند کرد.

از دیدگاه ذهنیت و جامعه‌شناسی غربی شاید دربوژی راهبان بودایی و یا حتی گرایش به رهروی امری منموم باشد، هر چند که کلیساهای مسیحیت مشابه چنین روشی را بیگیری می‌کنند و این در حالی ست که بازده معنوی کلیسا بسیار پایین‌تر از معابد بودایی بوده و نیز آسیب‌شناسی درون محیطی کلیسا بسیار بیشتر و بالاتر از معابد بودایی ست.

از نظرگاه ذهنیت ما ایرانیان که در تاریخ و فرهنگ خود مشابه زندگی رهروی بوداییان را در زندگی گروهی از دراویش مشاهده کرده و می‌کنیم؛ شاید دربوژی راهبان بودایی آنچنان غیر معمول نباشد، هر چند که ممکن است گروهی مخالف این سبک زیستن باشند.

در حالت کلی می‌توان گفت که دیدگاه‌های بسیار مختلفی در قبال این مبحث شکل خواهد گرفت که از تفاوت فرهنگ‌ها و اقلیم‌ها ریشه می‌گیرد. ذهنیت یک اروپایی و یا یک آمریکایی مسلماً بسیار متفاوت تر از ذهنیت یک هندی یا تایلندی نسبت به مسئله‌ی دربوژی راهبان است. از نظر یک غربی شاید تفاوتی بین دربوژی یک راهب بودایی و یک گدای بی خانمان معمولی وجود نداشته باشد، در حالی که از نظرگاه و ذهنیت یک شرقی این دو مورد بسیار متفاوتند. از این رو برخورد جامعه‌ی غربی و جامعه‌ی شرقی با این مقوله تفاوت بسیاری دارد؛ گو اینکه نفوذ فرهنگ غرب در کشورهای شرقی ممکن است دیدگاه‌های نوین و نوظهوری را پدید آورده باشد که طرفداران آن با چماق‌های ساخته شده از مصالح غربی، بر سر فرهنگ خود می‌کوبند و در این گیر و دار نیز با لطافت کامل استعمار می‌شوند.

دربوژی راهبان بودایی در روزگار معاصر شاید یک چالش یا معضل بزرگ نباشد اما این امکان وجود دارد که با پیشرفت‌های صنعتی و ارتباطات در دهه‌های پیش رو و گسترش تفکرات غربی در جهان، به یک مقوله‌ی

خدا بدل شود.

لذا برای به دست آوردن یک نتیجه‌ی ایده‌آل پیرامون این محبسه تحقیقات گسترده‌ای لازم می‌نماید تا با تفکیک‌های اجرایی در اقلیم‌های گوناگون، نتایج حاصله به صورت یک گزارش و آمار واحد ارائه شود. در پایان تنها می‌توان به این نتیجه دست یافت که ظهور انتقادات جدید معاصر، پیرامون در یوزگی راهبان بودایی ممکن است روند این نوع زندگی را دچار تغییرات نوینی کند، همانگونه که در طول تاریخ نیز این تغییرات گاه رخ نمود و امروزه نیز شاهد آن هستیم. آنچه در این میان حائز اهمیت می‌نماید آن است که این تغییرات اگر روی دهند، آیین بودا را به کدام سو سوق خواهند داد و آیا چالش‌های جدیدی را رقم خواهند زد؟

پی نوشت:

- 1- Ling
- 2- Sangha
- 3- Dharma
- 4- Dana
- 5- Ashoka
- 6- Hinayana

امروزه در شرق انواع گوناگون زندگی رهروی دیده می‌شود. عموماً رهروان فرقه‌های مکتب هینه یانه که بیشتر در کشورهای جنوب آسیا حضور دارند، مقررات زندگی رهروی را به صورت سنتی‌تر و اصل‌تر و بنا بر آموزه‌های آیین هدایت می‌کنند. این در حالی است که گروهی از فرقه‌های مکتب مه‌ایانه^۲ که عموماً در چین و ژاپن به سر می‌برند بنا بر قوانین تغییر یافته در طول تاریخ رفتار می‌کنند. از این دست می‌توان به سنت ازدواج رهروان در ژاپن اشاره داشت که بسیار پیشتر از دوران معاصر رواج یافته بود. در این میان ذکر این نکته لازم می‌نماید که زندگی رهروی در دوران معاصر نسبت به گذشته بسیار کاهش یافته و نیز در کشورهای گوناگون، در یوزگی راهبان بودایی دیدگاه‌های متفاوتی را رقم زده است.

این گوناگونی سبب می‌شود تا نتوان یک جمع بندی منسجم و متمرکز را به دست آورد، اما در این میان آنچه رخ می‌نماید آن است که سنت در یوزگی راهبان بودایی بیش از دو هزار و پانصد سال اجرا شده و همچنان با بر جاست و البته این امر را نمی‌توان توجیهی بر انتقادات و ایرادات وارده بر آن قلمداد کرد.

به مشعر کتیبه اخبار ادیبان و ملحق شوید

موسسه گفت‌وگوی ادیبان موسسه‌ای غیرانتفاعی است که در جهت نزدیکی و همسخنی ادیبان تلاش می‌کند. از خوانندگان و علاقه‌مندان درخواست می‌شود با اشتراک این نشریه گامی در جهت تحقق رسالت تقریب میان ادیبان بردارند. در صورت تمایل می‌توانید بهای اشتراک مجله را به ازای هر شماره درخواستی ۱۰۰۰۰ ریال (در داخل کشور) به حساب جاری ۹۸۰۶۱۸۵۱ بانک تجارت شعبه آفریقا کد ۳۰ به نام موسسه گفت‌وگوی ادیبان واریز کنید و فیش آن را همراه با فرم اشتراک و نشانی دقیق خود برای ما بفرستید تا مجله برای شما ارسال شود.

هزینه ارسال نشریه به عهده اخبار ادیبان است.

نام و نام خانوادگی: .....

سن: .....

تحصیلات: .....

شغل: .....

مدت اشتراک: .....

تلفن: .....

استان: .....

شهرستان: .....

آدرس دقیق پستی: .....

کد پستی: .....